

Отже, проблема встановлення лінгвальних ознак глорифікації осіб, визначених у ст. 436-2 КК України, яке передбачає й ідентифікацію відповідного об'єкта, є надзвичайно актуальною для сучасної судової лінгвістичної експертизи, вона потребує якнайшвидшого розв'язання шляхом створення відповідної методики, що допомогла б уникнути експертних помилок і спростити процес дослідження текстів.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
2. Батиргареева В. С. До кримінологічного аналізу виправдовування, визнання правомірною або заперечення збройної агресії РФ та глорифікації її учасників як нового виклику безпеці інформаційного простору України. *Інформація і право*. 2022. № 4 (43). С. 37—49. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4\(43\).269976](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4(43).269976) (дата звернення: 21.08.2023).
3. Жук І. В. Актуальні питання застосування ст. 436-2 КК України. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 21.10.2022). Львів. 2022. С. 143—146. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=7FcVScEAAAAJ&citation_for_view=7FcVScEAAAAJ:D03iK_w7-QYC (дата звернення: 21.08.2023).
4. Олейніков Д. О., Сердечна А. Ю. Науково-практичний аналіз термінів, використаних в диспозиції ст. 436-2 КК України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. № 74. Т. 2. С. 110—118. DOI: [10.24144/2307-3322.2022.74.52](https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.52) (дата звернення: 21.08.2023).
5. Будко Т. Колабораційна діяльність та виправдування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (експертно-лінгвістичний аспект). *Експертне забезпечення розслідування фактів колабораційної діяльності* : мат-ли міжнар. наук.-практ. кругл. столу (Київ, 23.06.2022). Київ. 2022. С. 17—28.
6. Браїлко Ю. І., Кисла Н. В. Проблемні аспекти лінгвістичних досліджень у кримінальних провадженнях стосовно глорифікації учасників збройної агресії Російської Федерації проти України. *Криміналістика і судова експертиза*. 2023. Вип. 68. С. 302—312. DOI: [10/33994/kndise.2023.68.30](https://doi.org/10/33994/kndise.2023.68.30) (дата звернення: 21.08.2023).
7. Van Leeuwen T. Multimodality. *The Routledge handbook of applied linguistics* / ed. J. Simpson. New York : Routledge, 2011. Pp. 668—682.
8. ЄДРСР. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107432077> (дата звернення: 21.08.2023).

Особливості експертного дослідження технічного стану теплових мереж та причин нещасних випадків, пов'язаних із виконанням ремонтних робіт

Олександр Бублик,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0215-6653>, e-mail: olexbublyk@ukr.net

Юрій Чайка,

канд. техн. наук, ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1021-4662>, e-mail: yuri.chayka@gmail.com

Розглянуто експертну практику дослідження технічного стану теплових мереж та причин нещасних випадків під час виконання ремонтних робіт із недотриманням нормативно-технічних вимог посадовими особами й виконавцями робіт. Проаналізовано наявність причиново-наслідкових зв'язків між їхніми діями (бездіяльністю) та настанням досліджуваної події.

Ключові слова: технічний стан теплових мереж; експертиза; дослідження; ремонтні роботи; нещасні випадки; причини.

Features of Forensic Technical Diagnostics of Heat Networks and the Accidents' Causes Due to Repairing Maintenance

Oleksandr Bublik, Yuri Chaika

This research paper delves into the forensic practices examining the heat networks technical state and identifies the factors contributing to accidents occurring during repairing maintenance, specifically those resulting from violating regulatory and technical standards by both the officials and the executing parties. Furthermore, it scrutinizes the establishment of causal links between their actions (or inactions) and the incidents under investigation.

Keywords: heat networks technical state; forensic examination; investigation; repairing maintenance; accidents; causative factors.

Забезпечення кваліфікованого будівництва, ремонту та експлуатації теплових мереж і джерел тепла має відбуватися згідно з ДБН В.2.5-39-2008 Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Теплові мережі [1]. Організаційні заходи для безпечного проведення робіт наведені в НПАОП 0.00-1.69-13. Правила охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок [2].

Експертна практика свідчить, що останнім часом сумна статистика нещасних випадків під час проведення ремонту тепломереж поповнилась випадками некваліфікованої підготовки робочих місць під час усунення неполадок на теплових мережах. Нехтування нормативно-технічними вимогами з охорони праці в подальшому призводить до травматизму на виробництві.

Аналіз експертної практики дає змогу виокремити з-поміж причин настання нещасних випадків під час виконання ремонту теплових мереж об'єктивні (технічні) та суб'єктивні (організаційні) чинники. Згідно з інформацією в Методиці встановлення причинно-наслідкових зв'язків та зв'язків обумовленості при вирішенні ситуаційних завдань в інженерно-технічних експертизах [3] та Експертному аналізу деяких чинників, які впливають на настання нещасних випадків, пов'язаних з виконанням робіт в охоронній зоні електромереж [4] до об'єктивних чинників належать створення безпечних виробничих процесів та упередження небезпечних аварійних ситуацій шляхом використання ергономічних та комфортних виробничих ділянок, раціональним розміщенням виробничого обладнання, застосуванням відповідних засобів захисту. Суб'єктивними (організаційними) чинниками є професійний відбір, навчання робітників та перевірка їх знань і навичок безпечної праці, включення вимог безпеки в нормативно-технічну, проектно-конструкторську, технологічну документацію й дотримання цих вимог та забезпечення функціонування системи управління охороною праці шляхом створення відповідних служб і призначення посадових осіб для розв'язання конкретних питань охорони праці. Створення роботодавцем на підприємстві дієвого контролю за функціонуванням системи управління охороною праці дає змогу запобігти нещасним випадкам.

Аналіз експертної практики за декілька останніх років підтверджує актуальність питання належної організації та забезпечення дієвого контролю під час виконання ремонту теплових мереж. Виконання робіт із недотриманням вимог Правил охорони праці [2] призводить до нещасних випадків. Для наочності викладеного вище наведемо декілька прикладів із експертної практики.

Так, в одному з комунальних підприємств із обслуговування і ремонту теплових мереж роботодавцем не було організовано належної підготовки робочого місця під час заміни частини підземного металевого трубопроводу гарячого водопостачання, на якому із причини тривалого часу експлуатації та корозії стався прорив. Після відрізання дефектної частини труби один із співробітників спустився в траншею, став на дно каналу біля краю обрізаної труби, щоб оглянути її, та почав провалюватися під землю. Під землею, куди на глибину близько 1 метра провалився співробітник, була гаряча вода, і він отримав опіки нижніх кінцівок.

В іншому виробничому випадку всупереч нормативно-технічним вимогам з охорони праці бригада працівників комунального підприємства під час заміни пошкодженої частини підземного металевого трубопроводу гарячої води на сучасний пластиковий довжиною 20 м, що мав гофровану поверхню, намагалася втиснути його в залізобетонний лоток, який мав зміну напрямку під кутом 90 °С. До того ж наряд-допуск на виконання робіт із підвищеною небезпекою посадовими особами підприємства не видавався, інструктаж на місці виконання робіт не проводився, засоби індивідуального та колективного захисту не застосовувались, підготовчі роботи на місці виконання робіт не проводились. Недотримання нормативно-технічних вимог з охорони праці призвело до настання нещасного випадку зі слюсарем-ремонтником, який упав у вириту яму та вдарився головою об лоток, отримавши тяжку травму.

У діях (бездіяльності) як керівника робіт, так і виконавців, які виконували роботи з підвищеною небезпекою з ремонту трубопроводу гарячої води, наявне недотримання нормативно-технічних вимог з охорони праці, які мають прямий причинний зв'язок із нещасним випадком.

Слід зазначити, що згідно з інформацією в Методиці встановлення причинно-наслідкових зв'язків [3] та Деяких особливостях експертного дослідження причин нещасних випадків, пов'язаних з експлуатацією електроустановок [5], у наведених вище виробничих ситуаціях безпосередньо посадові особи, які організували виконання роботи з підвищеною небезпекою з ремонту трубопроводу гарячої води, мали технічну можливість уникнути нещасного випадку шляхом безумовного дотримання нормативно-технічних вимог із охорони праці, а їхні дії (бездіяльність) з техніки безпеки мали причинний зв'язок із настанням досліджуваних нещасних випадків.

Із урахуванням викладеного вище слід зазначити, що нещасні випадки під час виконання робіт на теплових мережах свідчать про незадовільне функціонування системи управління охороною праці на підприємствах, низький рівень трудової та виробничої дисципліни та зобов'язує посадових осіб вжити відповідні заходи, як того вимагає ст. 13 Закону України «Про охорону праці» [6] та ст. 153 Кодексу законів про працю України [7].

Перелік джерел посилання

1. ДБН В.2.5-39-2008. Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Теплові мережі : затв. наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 09.12.2008 р. № 568. URL: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=47699 (дата звернення: 29.08.2023).
2. НПАОП 0.00-1.69-13. Правила охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок. *Офіційний вісник України*. 2014. № 3. С. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2127-13#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
3. Методика встановлення причинно-наслідкових зв'язків та зв'язків обумовленості при вирішенні ситуаційних завдань в інженерно-технічних експертизах (реєстр. код 10.5.16.). URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua/page/7> (дата звернення: 29.08.2023)..
4. Богданюк І. В., Бублик О. В. Експертний аналіз деяких чинників, які впливають на настання нещасних випадків, пов'язаних з виконанням робіт в охоронній зоні електромереж. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф.-полілогу. (Харків, 15—16.04.2021). Харків, 2021. С. 106—107.
5. Бублик О. В. Деякі особливості експертного дослідження причин нещасних випадків, пов'язаних з експлуатацією електроустановок. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 18—19.04.2019). Харків, 2019. С. 348—350.

6. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

Удосконалення методології дослідження підпису в сучасному контексті

Максим Будзієвський,

канд. юрид. наук, доц., Запорізьке відділення Дніпропетровського НДІСЕ, м. Запоріжжя, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6094-7875>, e-mail: pinboxmb@gmail.com

У статті викладено основні теоретичні положення щодо етапів дослідження підпису. На основі практичного досвіду автора запропоновано шляхи вдосконалення чинної методики дослідження підпису.

Ключові слова: підпис; етапи дослідження підпису; автентичність; методика ідентифікації виконавця підпису.

On Improving of Signature Research Methodology in Modern Context

Maksym Budziyevskiy

The article outlines the main theoretical provisions regarding the stages of signature research. Based on the author's practical experience, ways to improve existing method of signature research are proposed.

Keywords: signature; stages of signature research; authenticity; method of signer identification.

Одним із найскладніших і водночас найзатребуваніших криміналістичних досліджень є почеркознавче дослідження підпису.

Темпи сучасного життя та науково-технічного прогресу такі, що будь-яке наукове пізнання потребує постійного вдосконалення, а наукові знання самі не трансформуються в уміння, навички та професійну компетентність. Повною мірою це стосується розвитку теорії та практики почеркознавчого дослідження підписів.

На сьогоднішній день підпис є найрозповсюдженішим об'єктом, який надходить на дослідження як об'єкт судово-почеркознавчої експертизи [1, с. 235].

Як обов'язковий реквізит документів підпис має велике значення під час здійснення різних видів державної, підприємницької та господарчої діяльності, а також різноманітних нотаріальних дій.

Підпис можна визначити як графічне накреслення, що позначає особу його виконавця, його виконують із метою посвідчення фактів, подій тощо [2, с. 5].

У великому тлумачному словнику сучасної української мови надано таке визначення поняття «підпис» — це «*прізвище або ініціали, написані власноручно під текстом, малюнком, картиною та інш., як свідчення авторства або підтвердження чого-небудь*» [3, с. 777].

У криміналістичній літературі існує багато визначень підпису. Найповнішим, на нашу думку, є визначення, запропоноване Н. О. Комісаровою: «*Підпис — це особливий вид рукопису, що базується на динамічному стереотипі і часових зв'язках, та ілюструє прізвище конкретної особи (його ініціали, ім'я та по-батькові) у вигляді літер або умовних письмових знаків, який виконаний цією особою власноруч, із засвідчувальною метою на певному матеріальному носії*» [4, с. 7]. Таке визначення не лише узагальнює найсуттєвіші ознаки підпису, а й відображає єдність психофізіологічних основ формування почерку та підпису як виду рукопису.

Узагальнивши наведені дефініції, визначимо характерні ознаки підпису:

- а) це посвідчувальний знак певної людини;